

S Á M E D I G G I
S Ä M I T I G G E
S Ä Ä ' M T E ' Ğ Ğ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

SAAMELAINEN VARHAISKASVATUS – OPAS VANHEMILLE

Saamelainen varhaiskasvatus käsittää kaksi toimintamuotoa: saamea äidinkielenään puhuvien lasten varhaiskasvatus sekä kulttuuri- ja kielipesissä järjestettävä kieltä elvyttävä varhaiskasvatus. Toimintamuotojen olennaisin ero on kohderyhmä: kulttuuri- ja kielipesätoiminnan kohderyhmänä ovat ensisijaisesti ne saamelaislapset, jotka eivät voi oppia saamea kotikielenään. Saamea äidinkielenään puhuvien lasten varhaiskasvatusryhmät on tarkoitettu ensisijaisesti niille saamelaislapsille, joiden perheissä yhtenä kotikielenä on saame. Saamelaiseen varhaiskasvatukseen voi hakeutua myös muita kuin saamelaislapsia, mikäli ryhmässä on tilaa ja perhe täyttää muut hakeutumiseen liittyvät kriteerit.

Saamelaisessa varhaiskasvatuksessa toteutetaan saamelaista pedagogiikkaa, jonka pohjana on saamelaiset kasvatusarvot. Saamelaisen varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat tyypillisesti saamelaiseen vuodenkiertoon, jossa jokaiselle kahdeksalle vuodenajalle on omat perinteiset työnsä. Saamelaisessa varhaiskasvatuksessa kaiken toiminnan keskiössä on saamen kieli ja jokaisen lapsen oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Lapsen yksilöllistä kielipolkua tuetaan ja lapsen kuuluuutta saamelaisyhteisöön vahvistetaan. Lisäksi saamelaisessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan kaikkia niitä varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja ja lakeja kuin missä tahansa muussakin kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa.

Tästä oppaasta löydät lyhyesti koottuna tietoa saamelaisesta varhaiskasvatuksesta ja siihen hakeutumisesta.

SAAMENKIELISEN LAPSEN OIKEUS SAAMENKIELISEEN VARHAISKASVATUKSEEN

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla Suomessa puhutulla kolmella elävällä saamen kielellä (pohjois-, inarin- ja koltansaame). Tämä oikeus koskee kaikkia saamea äidinkielenään puhuvia lapsia koko maassa.

Toisin kuin muuta varhaiskasvatusta, kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää varhaiskasvatusta nimenomaisesti kielipesämuotoisena. Kulttuuri- ja kielipesätoiminta on tarkoitettu ensisijaisesti niille saamelaislapsille, jotka eivät puhu saamea (yhtenä) kotikielenään. Kulttuuri- ja kielipesätoiminnan järjestämistä tuetaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksella, ja valtionavustuksen jakamisesta vastaa Saamelaiskäräjät.

MITEN VOIN HAKEUTUA SAAMELAISEEN VARHAISKASVATUKSEEN?

Saamelaiseen varhaiskasvatukseen haetaan samoin kuin mihin tahansa muuhunkin kunnan tarjoamaan varhaiskasvatukseen. Hakuajat ja kuntien hakukäytännöt vaihtelevat, ja ajantasaisimman tiedon oman kunnan tilanteesta saa suoraan varhaiskasvatusta järjestävältä kunnalta.

Saamelaiseen varhaiskasvatukseen haettaessa huoltajien kanssa käydään keskustelu, jonka tavoitteena on kartoittaa, miksi lapselle haetaan paikkaa saamelaisesta varhaiskasvatuksesta. Keskustelun sisältö on kaikissa saamelaista varhaiskasvatusta järjestävissä kunnissa samanlainen. Keskustelussa käydään läpi mm. mikä lapsen kotikieli on, millainen muu kieliympäristö lapsella on ja millaisia ajatuksia huoltajilla on lapsen kielen oppimisen tavoitteista. Keskustelun tavoitteena on löytää parhaiten lapsen ja perheen tarpeita vastaava varhaiskasvatusmuoto.

VASTUUALUEET SAAMELAISESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Kaikissa varhaiskasvatukseen liittyvissä asioissa on hyvä olla yhteydessä ensisijaisesti varhaiskasvatuksen järjestäjään. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa varhaiskasvatuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta kokonaisuutena.

Lupa- ja valvontavirasto valvoo kaiken varhaiskasvatuksen lainmukaista toteutusta myös saamelaisessa varhaiskasvatuksessa. Lupa- ja valvontavirastoon voi olla yhteydessä silloin, jos varhaiskasvatuksen järjestämisessä on puutteita tai esimerkiksi varhaiskasvatustlain mukainen oikeus saamenkieliseen varhaiskasvatukseen ei toteudu.

Saamelaiskäräjät vastaa osaltaan saamelaisen varhaiskasvatuksen pedagogisesta tuesta sekä vanhempien neuvonnasta kielen siirtämiseen ja kielenelvytykseen liittyvissä asioissa. Saamelaiskäräjät tekee tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen järjestäjien ja saamelaisen varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa erityisesti saamelaista pedagogiikkaa koskevissa asioissa.

KULTTUURI- JA KIELIPESÄTOIMINTA

- Toimintaan voi hakeutua niillä paikkakunnilla missä sitä on
- Tarkoitettu ensisijaisesti saamelaisille lapsille, joiden kotikieli ei ole saame
- Tavoitteena toiminnallinen kaksikielisyys, menetelmänä täydellinen varhainen kielikylpy
- Toiminta perustuu saamelaiseen pedagogiikkaan
- Tavoitteena siirtyminen saamenkieliseen perusopetukseen, kielikylpyopetukseen, kaksikieliseen opetukseen tai kielirikasteiseen opetukseen
- Kielen elvytys ja kielen oppiminen vaatii vanhemmilta sitoutumista toimintaan
- Kielipesään suositellaan hakeutumaan alle 3-vuotiaana, jotta kielen oppimiselle ennen perusopetuksen aloittamista jää riittävästi aikaa
- Vahvasti suositellaan vähintään 25h/viikko varhaiskasvatusta, jotta kielen oppimiselle on riittävästi aikaa

SAAMEA ÄIDINKIELENÄÄN PUHUVIEN LASTEN VARHAISKASVATUS

- Saamenkielisellä lapsella on oikeus saamenkieliseen varhaiskasvatukseen asuinpaikasta riippumatta/koko maassa
- Tarkoitettu ensisijaisesti saamelaisille lapsille, jotka puhuvat saamea (yhtenä) kotikielenään
- Tavoitteena lapsen kielitaidon vahvistaminen
- Toiminta perustuu saamelaiseen pedagogiikkaan
- Tavoitteena siirtyminen saamenkieliseen perusopetukseen
- Varhaiskasvatuksen voi aloittaa silloin, kun sille on tarve
- Varhaiskasvatus voi olla myös osa-aikaista (alle 25h/viikko)